

Šolske potrebščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo

Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26

(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

v mestni kuriji Radovljica-Kamnik-Tržič je zmagal kandidat S. L. S. dr. Vinko Gregorič s 362 glasovi proti nar. napr. kandidatu notarju Marinčaku, ki je dobil 200 glasov. Dosedaj je bil ta mandat v naprednih rokah. Zmagaja S. L. S. je bila že vnaprej zagotovljena, ker je zaradi izpremenjene deželnozborskega volilnega reda prišlo v to mestno kurijo okoli 200 kmečkih glasov.

* **Goriški deželni zbor.** Z Dunaja poročajo, da se pogajanja med slov. in laškimi klerikalci glede dež. zbora še vršijo, razbila pa da se je zahteva slov. klerikalcev, da bi imeli iz svoje srede deželnega glavarja. — Centralna vlada je deželni zbor razpustila.

* **Edino pravo!** V čeških listih čitamo, da je izvrševalni odbor češke krščansko-socialne stranke (frakcija bratov Myslivec) sklenil, da — preneha. To je bilo edino pametno, kar je mogel storiti. Ta stranka je namreč temeljila na programu dunajskih krščanskih socialcev in se je v tej stranki tudi uveljavljala. Čehi niso Slovenci in češke razmere niso slovenske razmere. Po nemškonskonalnih orgijah dunajskih krščanskih socialcev, po njihovem divjanju proti češkim šolam in celo proti verskim potrebam dunajskih Čehov je v češki javnosti nemožen, kdor bi ostajal v kakršnemkoli kontaktu s takimi, pa bilo tudi »krščanskimi« sovravniki češkega imena. Brata Misevec vesta to in zato je smatrati njih korak kakor čin modrega in previdnega egoizma. Tako »krščanstvo«, ki ne pozna pravičnosti, vstrpljivosti, tolerance in ljubezni! Mogoče je le na Dunaju in na — Kranjskem.

* **300 milijonov** vrnjenosedaj mobilizacija v Bosni in Galiciji.

* **Pomnožitev vojaštva v Nemčiji in Rusiji.** Po novi vojaški postavi pomnoži Nemčija svoje vojaštvo za 4000 častnikov, 15.000 podčastn. in 117.000 mož. Rusija pa pomnoži še letošnjo jesen število svojega vojaštva za 115.000 mož.

* **Iz Pariza** javlja Agence Havas, da zbuja med prebivalstvom posebno pozornost obvestilo vlade, da hoče na javnih ljudskih šolah pouk v veronauku fakultativno urediti.

* **Na znanje** misli uvesti avstrijska država z letom 1917 monopol, s čimer bi se države finančne razmere reorganizirale.

* **Pastirski list škofa v Cremoni** obrača ta čas pozornost na javnosti nase. V istem pravi 80letni starček škof Bonomelli med drugim: na božanstvo v cerkvi se je tekom časa nabralo mnogo, da celo dosti nesnage, da je čisti izvir evanđelja skaljen po človeški roki. Nadalje omeji Bonomelli nezmotljivost papeža v zadevah cerkvene politike. Verniki ne smejo zavrnjati cerkve s politiko njenih voditeljskih organov. Dogmam se moramo pokoriti, ker so od Boga, v ostalem pa naj vlada prostost, osobito med laiki! Kleriki so vojske s posebno disciplino. Kar se tiče dalje sovražstva med cerkvijo in državo (Italijo), pravi dalje pastirski list, to dostikrat povzroča, da se človek za oba faktora ne more navdušiti. Škoda od tega imata cerkev. Kdo je tega kriv, škof noče povedati, ker ve, da bi povedano moral tišočkati ponoviti... Nezadovoljni elementi v Vatikanu zahtevajo nad škofom izobčeneje.

* **Odprava tlačanstva v Rusiji.** Dan 3. marca je za življenje Rusije zgodovinskega pomena. Za vladanja carja Aleksandra II. je bila izvedena v Rusiji velika socialna reforma: odprava tlačanstva. To se je zgodilo dne 3. marca 1861. Aleksander II. je izvedel to modro reformo, vedoč, da s tem izzove proti sebi tako plemstvo kakor veliko posestvo. Ali kakor vladar moderne dobe je hotel rajši posnemati zgled napredka zapadnih držav ter dvigniti kulturno in socialno milijone ruskega kmetstva, nego da bi ustreljal egoizmu kmetih posestnikov. S tem svojim delom je Aleksander II. zaslužil, da ga zgodovina ohrani, če ne že kakor velikega, pa vsaj kakor modrega in vestnega vladarja.

* **Jubilej ruske dinastije.** Preteklo je 300 let, odkar vlada mogočno rusko državo danšajna ruska dinastija. V hudih stiskah je bila leta 1613. ruska krakovalja. Poljaki so zasedli Moskvo ter takorekoc že popolnoma uničili rusko državo. Vendar pa se je končno Rusom posrečilo premagati Poljake in jih pognati iz Moskve. Nato je izvolil zbor odposlancev ruskega naroda za vladarja vseh Rusov Mihaela Feodoroviča iz hiše Romanovov, ki še da-

nes vladajo mogočno Rusijo. Pod to rusko dinastijo se je Rusija mogočno razvijala. Iz majhnih početkov se je razvila država ki sega dandanes od Baltičkega morja do Tihega morja. Ruski glas upošteva vse velesile. Da je napredovala Rusija v teh letih mogočno tudi na kulturnem polju, o tem pričajo imena Turgenjev, Dostojevski, Tolstoj itd., dela so že skupna last vseh kulturnih narodov. Tudi na gospodarskem polju je Rusija dokaj napredovala. Seveda ta vsestranski napredek ni izključna zasluga ruskih vladarjev, ampak je posledica telesne in duševne moči ruskega naroda. Vendar pa je zgodovinska resnica, da so bili za napredek ruske države nekateri vladarji odločilni. Pomislimo le na Petra Velikega, Katarino II., Nikolaja I., Aleksandra II. Sedanj car Nikolaj II. je proslavil tristoletni jubilej svoje dinastije z raznimi dobrodelnimi ustanovami — izdal je v ta namen nad 70 milijonov rubljev. Upajmo, da bo imel ta jubilej tudi za našo monarhijo blagodejne posledice, da se napete razmere med državami kmalu ublaže. Prvi vidni znak izboljšanih razmer bi bil odpuščanje znanstvenikov, ki ga tako željno pričakujejo vsi narodi v monarhiji.

Obrambni vestnik.

— **Karel Rozina, znani tajnik c. kr. okrajnega šolskega sveta** v Gorici, je izgubil in z njim baje tudi nekaj sto denarja. Do sedaj ni za njim nikakega sledu. Pustil je soprogo s štirimi otroki popolnoma na suhem brez denarja. Mož je živel po kavalirsko več na lovu in pri igratih nego v pisarni. Doma je z Dolenjskega in svak bivšega deželnega glavarja Sukljeta. Pravi, da je bil kvitiran nadporočnik, a ker je bil v sovraštvu z dvornim svetnikom, so ga sprejeli v službo, ki bi morala biti **podeljena ljudskošolskemu učitelju.** — »Gorica« in »Primorski list« imenujeta ubeglega Rozino zaščitnika liberalnega bčiteljstva in spravljata z njim v stik tudi člane prejšnjega »naprednega« c. kr. okr. šolskega sveta. Učiteljstvo zavrača ta napad, ker ve, da ni bil Rozina drugega nego sportni lovec z vsemi lovkimi strastmi in prijatelj šumnih zabav s polnimi kozarci. Učiteljstvo mu je bilo deseta briga in to liberalno kakor klerikalno. Bil je pač pravi tip oficirja-dobroživca. Družino je vzgojil v italijanskem zapredku, kar zopet dokazuje njegov »naprednost«. Tam sem doma, kjer se dobro živi«, je bilo njegovo načelo, ki ugaja pač vsem liberalnim in klerikalnim koritarjem. Napredni učitelji pa hočemo ostati značaj!

Kranjske vesti.

— **Monsignore Tomo Zupan.** Danes obhaja petdesetletnico svojega mašništva monsignore Tomo Zupan. Rodi se je 21. dec. 1839 v Smokuču v Ljubljani je pohajal v normalno in gimnazijo, ki jo je dovršil z odličnim uspehom. V mašnika je bil posvečen 14. marca 1863 ter postal prefek v Alojzijevišču in suplent na gimnaziji v Ljubljani. Od 1. 1868 do 1879 je deloval kot katehet na nižji gimnaziji v Kranju, nato pa je prišel zopet na ljubljansko gimnazijo. S šolskim letom 1904/5 je stopil v zaslužni pokoj po 41letnem zvestem službovanju v šoli. L. 1881 je postal vodja Alojzijevišča, leto pozneje pa član deželnega šolskega sveta; l. 1886 so ga pa izvolili za prvomestnika Družbe sv. Cirila in Metoda, ki ji je načeloval nad 20 let. Od 1885 do 1891 je deloval v občinskem odboru mesta Ljubljane. Zgodaj se je oglašil na slovstvenem polju. Sodeloval je pri Vodnikovem Albumu (1859), pisal pridige za Einspielerjev list »Slovenski prijatelj«, objavljaj članke v »Zgodnji Danici«, ki jo je zadnja leta celo urejeval; za izvestje gimnazije v Kranju je sestavljal dva zanimiva zgodovinska spisa »Cerkve sv. Klemenca in sv. Ingenuina in Albinina«, 1871, in »Črtice iz življenja dveh kranjskih rojakov«, 1874. V »Ljubljanskem Zvonu« je s pesniškim zanosom popisal Prešernovo mladost. Za knjižnico Družbe sv. Cirila in Metoda je sestavljal navdušen slavosten spis »Naš cesar Franc Josip I.« L. 1905 je izdal svoje krasne »Propovedi«. Kot pisatelj se Zupan odlikuje po markantnem slogu. Kot dolgoletni učitelj je mladino vsekdar vnelal za učitelja in blago ter netil v njej domovinsko ljubezen. Kot predsednik Družbe sv. Cirila in Metoda si je pridobil velikih zaslug za razvoj sloven-

skega šolstva. Kot vnet čestilec Prešernov nam je pojasnil marsikatero stvar iz njegovega življenja in delovanja in ustanovil na svojem domu na Okroglem naravnost »Prešernov muzej«. Tega odličnega moža je skof dr. Jan. Zlatoust Pogačar leta 1882. imenoval za pravega konzistorialnega svetnika, papež Leon XIII. mu je podelil l. 1899. čast svojega tajnega komornika z naslovom monsignore in cesar ga je odlikoval s Franc-Jozefovim viteškim redom. Naša želja je, da nam monsignore Zupan ostane še mnogo let čil in zdrav, da nam pokloni še dve knjigi, ki ju smatra za svoje življenjsko nalogo namreč Životopis blagega škofa Pogačarja in životopis pesnika Prešerna.

— **Ljubljansko učiteljsko društvo** vabi tem potom svoje p. n. člane na redni občni zbor, ki bo v sredo, dne 19. marca, ob enajstih dopoldne, v Učiteljski tiskarni, z običajnim dnevnim redom.

Ljubljana, 8. marca 1913.

J. Dimnik, t. č. predsednik.

V. Sadar, t. č. tajnik.

— **Ljudsko šolstvo.** Imenovani so: Ivana Zupanc-Bregar, Velike Poljane; Ana Somrak, Vel. Lašče; J. Ferjan (nadučitelj) in E. Zupančič, Dvor; Marija Kramer, Igavas pri Ložu; Jož. Jalen, Koroška Bela; Vrhinja Suša, Kranjska gora; M. Veselič, Zofija pri Vipavi; Roza Pichler, Rateče; Jožef Verbič (nadučitelj) in Matilda Jager-Verbič, Dol. Karteljevo; Franciška Gabrovska, Hotedručica; Viktor Sotenssek, Igavas. — Nadučitelj Fer. Kalinger v Tržiču je dobil naslov ravnatelja.

— **Srednješolstvo.** Stalno je nameščen dr. Valentin Eucher na c. kr. višji realki v Ljubljani.

— **Umrli je** po kratki boleznj strokovni učitelj kmetijske šole na Grmu Anton Planinšek v bolnišnici usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem mestu. Pred nastopom službe na Grmu je bil pokojni tudi nekaj časa popotni učitelj za kmetijstvo v Sežani. Blag mu spomin!

— **Knezoškoijska zasebna gimnazija** v Št. Vidu je dobila za leto 1912/13 pravico javnosti in pravico, da sme izdajati državnoveljavna zrelostna izpričevala.

— **Umrli je** dne 8. t. m. tov. Edmund Lachainer, strokovni učitelj na meščanski šoli v Postojni. Bil je blaga in poštena duša. Naj v miru počiva!

— **Südmarka na Kočevskem.** Kako nemško brambno društvo Südmarka dela in koliko naredi za ponemčurjenje Slovencev na Kočevskem, je razvidno iz sledečega: Neki nemški posestnik iz Spodnjega Loga je prosil pri Südmarki 50 K podpore, da bi mogel plačati obresti. Südmarka mu je dala podporo v celem zaprosenem znesku. Dalje je dala centralno vodstvo Südmarke podružnici v Kočevju na razpolago 2000 K za pokritje nujnih narodnostnih potreb in je obljubilo še nadaljne dotacije. Mimogrede omenjamo subvencijo Südmarke, ki jo je dala podružnici Kmetijske družbe v Kočevju v znesku 600 kron. Nemški Schulverein je dal v zadnjih štirih tednih nad 600 K podpore za nemške učitelje in za nemške šole na Kočevskem. — Südmarka je razposlala po občinskem uradu mesta Kočevje na vse kočevske nemške občinske uradne poziv, da poročajo, koliko nemških posestev je v zadnjih desetih letih prešlo v slovenske roke.

Štajerske vesti.

— **Iz šole.** Na štirirazredni mešani ljudski šoli, III. plač. razred, v Majšpergu pri Ptujju je razpisano mesto učiteljice. — Na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Venčeslavu pri Slov. Bistrici, II. plač. razred, je razpisano definitivno mesto učitelja. Prošnje do 25. marca. — Na tri-razrednici v Rogaški Slatini, I. plač. razred je razpisano mesto učitelja in učiteljice. Prošnje do 31. marca. — Provizorična učiteljica v Trbovljah-Vode, Marija Lipovšek, je imenovana za definitivno učiteljico istotam.

— **Ravnateljstvo deželne gluho-nemnice v Gradcu** razpošilja vsako leto ta čas pozive vsem šolskim vodstvom — seveda samo v nemškem jeziku — na naznanjajo gluho-nemne otroke, ki so to in to leto rojeni, iz dotičnih šolskih okolišev. V pozivih so dnevi preizkušnje za take otroke za Gradec določeni za datum, dočim se za gornji in spodnji Štajer naznanjajo po časnih tako čas, kakor tudi kraj vzprejemnih izpitov. To postopanje

je očitno jako nerodno, zakaj šolski voditelji, oziroma prizadete stranke vendar ne morejo od tega časa naprej vsak dan po časnikih iztikati za tem naznanilom, vprašanje je le pa še, ali ima stranka vobče kak časnik in ali tudi vsi na Štajerskem izhajajoči časniki dotično naznanilo pri-nesejo. Sicer pa ta deželni, torej za obe narodnosti v deželi določeni zavod nima za nas Slovence prav nobenega pomena, ker je pouk tudi za slovensko dečo nemški. To stvar urediti, je dolžnost naših slovenskih deželnih poslancev.

— **Deželni šolski svet štajerski** naznanja, da se bodo letos vršile uradne okrajne učiteljske konference; kakor znano, jih lani ni bilo.

— **Mal popravek.** »Tovarišev« korektor (naj mi odpusti tukjo!) mora biti stražanski jurist (zopet tukja!) Prosim, brez zamere! V Fischerjevem nekrologu (presneta tukja!) sem zapisal, da sem prišel iz zaprtega hrastniškega »grabna«; a on mi popravi tako, da sem prišel iz zaprtega hrastniškega jarka. V Hrastniku je res več zaprtih jarkov, ki smo jih nekdaž koli potisti rudarski paglavci radi oblažili; toda iz takega jarka jaz nisem prišel, ampak iz ljubega mi zakajenega hrastniškega »grabna« ali recimo, iz hrastniške dolinice, a iz jarka pa ne! Franc Brinar.

— **Učiteljski krožek** je priredilo svetinjsko, runečko in miklavčevsko učiteljstvo v nedeljo, 2. marca, v gostilnici Petovar in Rajh v Jeruzalemu, obenem pa smo obhajali odhodno toev. Fran Karbaša, ki nas vrkatkem zapusti. Kot goste smo imeli priliko pozdraviti iskrene prijatelje šole in učiteljstva, gg. St. Simonič in Iv. Rana, občaj iz Ivanjkevec. Posetil nas je tudi naš rojak g. I. Zabavnik, vinarski nadzornik iz Trsta. Svojo odsotnost so opravičili učiteljica ga. A. Trstenjakova, nadučiteljica M. Salamun in šolski ogle- da g. L. Petovar, kar smo vzeli z obžalovanjem za znanje. Vrsto govorov je otvoril tov. L. Šijanec, poudarjajoč, da so taki učiteljski sestanki v sedanjih veka-kritičnih časih, ko smo takorekoc navezani sami nase, velevažni in potrebni, ker nam nudijo priliko, da se v prijateljskem razgovoru pomenu o naših težnjah ter neprilicah razmotrivamo najrazličnejša stanovska in druga vprašanja. Tov. Fridolin Čokl iz Armeča je za tem v vznesenih besedah govorel o učiteljski vzajemnosti, v ostalem pa je vztrajno skrbel za humoristični del tega sestanka pa tudi njegov izvrstni pevski organ smo občudovali; posebno so ugajali »Planinski zvoki«. Lepi so bili tudi dueti ge. A. Šijan- čeve in gđ. Meškove. Preden smo se razhajali, se je v imenu nas vseh poslovila z genljivimi besedami gđ. Grobmanova od poslavljajočega se tov. Karbaša, za kar se je on primerno zahvalil, zatr- jujoč, da nas vedno ohrani v dobrem spominu.

Goriške vesti.

— **Razpis gospodinjanskega natečaja** na deželni kmetijski šoli v Gorici. Deželni odbor objavlja: Z aprilom t. l. se otvori na deželni kmetijski šoli gospodinjanski tečaj. Namen tečaja je izobraziti dekleta v racionalnem in cenem gospodinjstvu. V gospodinjanski tečaj, ki traja 5 mesecev, se sprejmejo dekleta z Goriško-Gradišanskega, ki so dopolnila 16. leto starosti in ki pripadajo kmetijskemu stanu. Obiskovanje tečaja je brezplačno za ubožne družine, proti plačilu pa za tiste, ki so v stanu plačati. Za plačnice se določi prehranitna 30 kron mesečnih. Deželni odbor si pridržuje, da morebiti dovolj obiskovanje tečaja tudi po polovični prehranitvi. Prosilca morajo predložiti prošnje za sprejem v tečaj potom zupanstva na deželni odbor do 26. marca 1913. Prošnje naj se opremito s: 1. krstnim listom, 2. ljudsko-šolskim izpričevalom, 4. izpričevalom o zdravi telesni konstituciji.

— **Za ravnatelja v osmem činovnem razredu** je imenovan voditelj ekspoziture za profesionalni pouk v Gorici prof. Renato Penso.

— **Pomanjkanje učiteljstva.** V gradiškanem šolskem okraju je pomanjkanje ljudsko-šolskega učiteljstva. — V Furlaniji je torej pomanjkanje učiteljstva, medtem ko je na sicevski strani dežele mnogo učiteljskih oseb brez službe.

— **Nemci v Gorici** se potegujejo za to, da se c. kr. drž. nemška gimnazija